

Сороколіт М. В.

здобувач наукового ступеня доктора PhD
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Загальновідомо, що оцифрування економіки актуалізує питання переоцінки значущості бухгалтерського обліку. Автоматизація облікових процедур, заснована на застосуванні штучного інтелекту (ШІ), виступає важливим каталізатором підвищення дієвості управління господарськими суб'єктами. Це призводить до формування нової концепції, згідно з якою облік трансформується з інструменту реєстрації транзакцій на засіб стратегічного аналізу та передбачення.

Актуальні тенденції цифровізації економічної діяльності викликають потребу в переосмисленні призначення бухгалтерського обліку. Впровадження автоматизованих систем обліку, що використовують ШІ, є важливим елементом покращення управлінської ефективності на підприємствах. ШІ не тільки спрощує стандартні операції, але й ініціює формування принципово нових підходів до ведення обліку, з акцентом на аналітичну обробку інформації, прогнозування та стратегічне керівництво.

В Україні навіть у період широкомасштабної війни відбувається інтенсивна дискусія стосовно застосування штучного інтелекту. Це зумовлено перш значною актуальністю цього питання. Це дуже актуальна тема, адже ми живемо в епоху глобальної цифровізації всього – від за стосунку «Дія» до електронних черг, рецептів, направлень до будь-яких електронних контактів з державними адміністративними органами. Тому цифровізація не може оминути таку сферу людської праці – роботу бухгалтерів.

Прийнято вважати, що сучасна економіка, її стрімкий розвиток в значній мірі характеризується швидким піднесенням штучного інтелекту, нових технологій на його базі, які докорінно та у значній мірі змінюють підходи до управління підприємствами в цілому, й зокрема до бухгалтерського обліку. Тому, як вважають багато науковців, одним із основних напрямків цифрової трансформації сучасної економіки, в якому Україна досягнула значних результатів, є автоматизація бухгалтерського обліку. Дослідження цієї проблеми в різні часи показало, що традиційні методи ведення обліку, що базувалися на ручному введенні даних та використанні стандартних програмних продуктів, поступово втрачають ефективність не тільки економічну, але й управлінську. Загальновідомо, що зростання обсягів економічної інформації, нагальна необхідність її оперативної обробки та аналітичного осмислення для управлінських дій зумовлюють потребу у впровадженні інтелектуальних систем. Відповіддю на це є застосування ІІІ в управлінській діяльності.

Є підстави вважати, що ІІІ стає тим потужним інструментом, який дозволяє не лише автоматизувати рутинні процеси, а й забезпечити якісно новий рівень аналітики та прогнозування й моделювання управлінських дій та їх симуляції. Однією з найважливіших особливостей його використання у бухгалтерському обліку й аналізі є те, що він відкриває можливості для інтеграції фінансової інформації у систему стратегічного управління підприємством. Відповідно до цього, він стає незамінним інструментом сучасного процесу управління.

Однією з ключових переваг використання ІІІ є можливість автоматизації рутинних завдань. Традиційно бухгалтерський облік передбачає значні витрати часу на введення первинних документів, перевірку правильності записів, формування звітності. Інтелектуальні системи здатні виконувати ці функції автоматично.

Наприклад, технології OCR (оптичне розпізнавання символів) та NLP (обробка природної мови) дозволяють швидко обробляти рахунки-фактури,

контракти та інші документи, перетворюючи їх у структуровані дані. Це зменшує ризик похибок, пов'язаних із людським чинником, та забезпечує високу швидкість обробки інформації.

Автоматичне формування звітності у реальному часі дозволяє керівникам отримувати оперативну інформацію, що значно покращує фінансовий стан любого підприємства. Таким чином, сучасний бухгалтерський облік перестає бути лише ретроспективним інструментом і стає основою для оперативного управління.

ІІІ розкриває модерні можливості для аналітичної функції бухгалтерського обліку. Алгоритми машинного навчання спроможні аналізувати значні масиви даних, розкривати приховані закономірності та формувати передбачення їх наслідків. Наприклад, на основі історичних даних можна прогнозувати доходи та витрати підприємства, оцінювати ліквідність та фінансову стійкість. Нейронні мережі спроможні моделювати різноманітні сценарії розвитку бізнесу, враховуючи фактори як зовнішні так і внутрішні. Наслідком цього, бухгалтерський облік перетворюється з інструменту фіксації фактів на засіб стратегічного планування.

Інтелектуальні системи забезпечують інтеграцію бухгалтерського обліку в загальну систему управління підприємством. ERP-системи, доповнені ІІІ, дозволяють об'єднувати фінансову інформацію з даними про виробництво, маркетинг, логістику. Це продукує умови для загального аналізу діяльності підприємства й прийняття переконливих адміністративних рішень. Наприклад, автоматичне формування КРІ (ключових показників ефективності) на основі облікових даних дозволяє керівникам оперативно оцінювати результати роботи та коригувати стратегію розвитку.

Впровадження ІІІ змінює роль бухгалтера у системі управління підприємством. Якщо раніше основним завданням бухгалтера було ведення облікових записів та складання звітності, то сьогодні він стає аналітиком та консультантом. Бухгалтер має володіти новими компетенціями: знаннями у

сфері ІТ, аналітики, управління даними. Це дозволяє йому не лише працювати з інтелектуальними системами, а й інтерпретувати результати їх роботи, формувати рекомендації для керівництва. Таким чином, бухгалтер перетворюється на бізнес-партнера, який бере участь у стратегічному управлінні підприємством.

У майбутньому можливе створення інтелектуальних систем обліку, які самостійно формуватимуть управлінські рекомендації. Це дозволить підприємствам швидше реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та забезпечить їх конкурентоспроможність.

Автоматизація обліку на основі ІІІ формує нову концептуальну основу бухгалтерської діяльності. Вона полягає у переході від механічної фіксації даних до інтелектуальної аналітики та прогнозування. Це забезпечує стратегічну цінність обліку для бізнесу та створює умови для інтеграції фінансової інформації у систему управління підприємством.

Список використаних джерел

1. Попівняк Ю. М., Раделицький Ю. О. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку малих і середніх підприємств Львівської області під впливом пандемії Covid-19. Економіка та підприємництво. 2022. № 2. С. 25–30
2. Головчак Ю. В., Головчак Г. В. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку та аудиту через хмарні рішення. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 20. С. 137–142.
3. Лучко М. Р. Пізнання в розвитку теорії бухгалтерського обліку. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2015. № 1 (45). С. 33-38.